

EL RETRAT

Activitats amb suport de la PDI i jocs manipulatius per desenvolupar l'exactitud i la comprensió lectores

Montserrat Blasi

Introducció

Aquest és un treball planificat i desenvolupat en el marc de **l'atenció a la diversitat i en l'atenció específica a l'alumnat amb necessitats educatives especials (NEE)**. Per això, tant les activitats com els materials i la metodologia tenen sempre en compte diferents nivells de dificultat i, alhora, que el pas d'un nivell de dificultat a un altre de superior sigui molt progressiu per a facilitar-ne el progrés continuu i l'avaluació, tant la del professorat com la de l'alumnat (autoavaluació i avaluació entre iguals).

Les activitats no estan dirigides a un curs específic. Estan pensades per a desenvolupar els continguts d'expressió oral i comprensió escrita de la llengua catalana en qualsevol moment de l'educació primària, d'acord amb les NEE que presenta l'alumnat.

He utilitzat el text descriptiu per la característica d'objectivitat i concreció inherents a aquesta tipologia de text, aspectes que faciliten l'exactitud i la comprensió lectora (imprescindibles per a relacionar text i imatge). Però també perquè en faciliten l'avaluació per part del mateix alumnat (comprovant que el text llegit s'ajusta o no a la imatge escollida)

Descripció del material

He dissenyat i utilitzat dos tipus de materials:

a) Material en suport digital, per a treballar-lo amb la **PDI (MIMIO)**

A partir de l'editor d'imatges on-line **piZap**¹, he creat un conjunt de 32 cares, combinant els diferents elements que intervindran en les descripcions: ulls, orelles, cabells, nas, boca, pell, expressió facial (emocions) i diferents accessoris. Les cares s'agrupen en conjunts de 4 cares, segons els elements que tenen en comú.

Per a poder realitzar les descripcions, he escrit dos tipus de textos:

- 77 frases senzilles, que descriuen cadascun dels elements.
- 32 descripcions completes, corresponents a cadascuna de les 32 cares.

Per facilitar la generació ràpida d'activitats, he creat galeries d'imatges amb les 32 cares i amb els diferents textos possibles. D'aquesta manera, a partir d'una activitat tipus se'n poden generar d'altres només canviant una cara o uns textos, d'acord amb les dificultats i l'evolució de l'alumnat.

Les diferents activitats de la PDI consisteixen en relacionar, en diferents nivells de dificultat, la cara proposada amb el(s) text(os) adequats d'entre el conjunt disponible. Fer aquesta activitat amb la PDI facilita el procés d'assaig/error i de comprovació de l'adequació del(s) text(os) escollits a la(es) imatge(s) proposada(es), tant per part del nen o nena que ho fa directament a la PDI com de la resta d'alumnes que ho observen i que després avaluaran.

b) Material manipulatiu: Targes impreses i plastificades de les cares, les frases i les descripcions, per als dos jocs que descriu en el punt 2.2

Objectius

- Desenvolupar la competència en la llengua catalana com a vehicle de comunicació parlada (especialment en els aspectes d'exposició, defensa i argumentació de les pròpies idees) i escrita (especialment l'exactitud i la comprensió lectora), per a la construcció dels

¹PiZap (pizap.com)

- coneixements, per al desenvolupament personal i l'expressió.
- Expressar-se oralment, adequant les formes i el contingut al context de la classe i de l'activitat, i mostrant una actitud respectuosa i de col·laboració.
  - Comprendre discursos i explicacions orals que es donen en l'àmbit escolar i en el context social i cultural proper (la descripció de persones)
  - Comprendre textos escrits que es donen en l'àmbit escolar i en el context social i cultural proper (la descripció de persones)
  - Reflexionar sobre la llengua i les normes d'ús lingüístic per parlar de forma adequada, coherent i correcta, i per comprendre textos escrits.
  - Utilitzar adequadament les TIC (PDI) com a instruments per a aprendre i compartir processos i informacions.
  - Manifestar una actitud receptiva, interessada i de confiança en la pròpia capacitat d'aprenentatge i d'ús de la llengua catalana.

COMPETÈNCIES BÀSIQUES	
Lingüística i audiovisual	⑩ Interactuar i dialogar amb altres persones de manera adequada. (llenguatge icònic, gestual, escrit...) ⑩ Expressar observacions, explicacions, opinions, pensaments, emocions, vivències i argumentacions ⑩ ESCRITA: Comprendre el contingut de textos de diversa tipologia (text descriptiu).
Artística i cultural	⑩ Mostrar una actitud oberta, respectuosa i crítica cap a la diversitat d'expressions artístiques i culturals. ⑩ Mostrar desig i voluntat de desenvolupar la pròpia capacitat estètica i creadora.
Tractament de la informació i c. digital	⑩ Utilitzar les TIC com a element essencial per aprendre i comunicar-se. ⑩ Cercar, captar, seleccionar, registrar, processar i utilitzar la informació, amb el suport de la PDI.
D'aprendre a aprendre	⑩ Tenir consciència i regulació conscient de les capacitats que entren en joc en l'aprenentatge: atenció, memòria, comprensió i expressió lingüística. ⑩ Disposar d'habilitats per obtenir informació (individualment i en col·laboració) per transformar-la en coneixement propi. ⑩ Treure profit de les pròpies potencialitats i tenir motivació i voluntat per superar les carències des d'una expectativa d'èxit, augmentant progressivament la seguretat per afrontar nous reptes d'aprenentatge.
D'autonomia i iniciativa personal	⑩ Adquirir la consciència i aplicació d'un conjunt de valors i actituds personals i interrelacionades en relació a: * La responsabilitat i la perseverança * El coneixement de si mateix, l'autoestima, l'autocrítica i el control emocional * La creativitat, la capacitat d'elegir, de calcular riscos i d'afrontar problemes ⑩ Avançar en la capacitat de demorar la necessitat de satisfacció immediata, d'aprendre de les errades i d'assumir riscos ⑩ Avançar en la capacitat d'elegir amb criteri propi, d'imaginar projectes i de portar endavant les accions necessàries per desenvolupar les opcions i plans personals. ⑩ Disposar d'habilitats socials per relacionar-se, cooperar i treballar en equip.
Social i ciutadana	⑩ Expressar les pròpies idees i escoltar les alienes ⑩ Ser capaç de posar-se en el lloc d'altri.

Desenvolupament de les activitats

ACTIVITATS AMB SUPORT DE LA PDI:

Construcció de la descripció d'una cara, seleccionant les frases adjents.

	Té la boca oberta.	Té la boca tancada.
	Té el cabell ros.	Té el cabell negre.
	Té els llavis gruixuts.	Té els llavis prims.
	Porta bigoti.	Porta barba.
	Té el nas ample.	Té el nas petit.
	Porta un gorro.	Té el nas arromangat.
	Porta un barret.	Porta una gorra.
	Té les orelles grosses i rodones.	Té les orelles grosses i punxegudes.
	Té els ulls foscos.	Té els ulls clars.
	Té la pell fosca.	Té la pell clara.
	Fa un posat seriós.	Sembla divertit.

Donada una cara, selecció de la descripció adjent d'entre les proposades.

	1	Té el cabell molt fosc, molt llarg, estirat i amb serrell i una mica tapat amb un gorro. Té la pell molt clara i els llavis gruixuts. Porta un collaret. Sembla preocupada.
	2	Té el cabell castany clar i el porta llarg, una mica tapat amb un barret. Porta bigoti i barba. Té la pell molt clara i el nas arromangat. Sembla sorprès.
	3	Té el cabell clar, amb metxes més clares i una mica llarg. Té la pell clara i el nas estret. Porta barret, arracades i ulleres fosques. Està contenta.
	4	Té el cabell curt i castany, pentinat cap amunt en punxa. Té la pell i els ulls clars. Porta ulleres i barba. Està content.

Associació de cada cara amb la seva descripció (4 cares).

	Té el cabell fosc, llarg, amb serrell i recollit amb una diadema. Té la pell molt clara i els llavis primos. Porta arracades i collaret. Està contenta.	
	Té el cabell molt fosc, molt llarg, estirat i amb serrell i una mica tapat amb un gorro. Té la pell molt clara i els llavis gruixuts. Porta un collaret. Sembla preocupada.	
	Té el cabell fosc, llarg, amb serrell i recollit amb una diadema. Té la pell clara i els llavis primos. Porta arracades i collaret. Està molt espantada.	
	Té el cabell molt fosc, molt llarg, estirat, amb serrell i una mica tapat amb un barret. Té la pell molt fosca i els llavis gruixuts. Porta ulleres, arracades i collaret. Està contenta.	

Associació de cada cara amb la seva descripció (6 cares).

Té el cabell negre, curt i de punta. Té la pell fosca, el nas ample, les orelles grosses i punxegudes, els llavis primos i la boca oberta. Porta un pírcing i està molt enfadat.		Té el cabell castany clar i el porta llarg, una mica tapat amb una gorra. Porta unes ulleres fosques i estretes. Té la pell molt clara i el nas ample. Sembla preocupada.			
Té el cabell ros i llarg, amb serrell. Té la pell molt clara, el nas petit i els llavis primos. Porta arracades i està contenta.		Té el cabell llarg, de colors i amb serrell. Té la pell molt clara. Porta ulleres i arracades. Està contenta.			
Té el cabell molt fosc, molt llarg, estirat, amb serrell i una mica tapat amb un barret. Té la pell molt fosca i els llavis gruixuts. Porta ulleres, arracades i collaret. Està contenta.		Té el cabell fosc, amb metxes clares i una mica llarg. Té la pell clara i el nas ample. Porta barret i ulleres clares. Sembla enfadada.			

Donades 7 cares i 4 descripcions, associació de cada descripció amb la seva cara, eliminant les 3 cares sobreres.

Té el cabell castany clar i el porta llarg, amb la clenxa al mig. Porta bigoti, barba i unes ulleres grosses i fosques. Té la pell clara i el nas ample. Sembla enfadat.	
Té el cabell castany clar i el porta llarg, una mica tapat amb un barret. Porta bigoti i barba. Té la pell molt clara i el nas arromangat. Sembla sorprès.	
Té el cabell curt i castany, pentinat cap amunt en punxa. Té la pell i els ulls clars. Porta ulleres i barba. Està content.	
Té el cabell clar, amb metxes més clares i una mica llarg. Té la pell clara i el nas ample. Porta gorra i ulleres fosques. Sembla divertida i a punt de riure.	

JOCS DE CARTES (material manipulatiu)

Fer parelles: El joc consisteix en aparellar cada imatge amb la seva descripció

Material: 32 targes plastificades amb imatges de cares diferents i 32 targes amb la descripció escrita de cada cara.

Construir la descripció amb frases: El joc consisteix en aconseguir muntar la descripció de cada imatge amb sis frases.

Material: 32 targes amb cares diferents i 77 targes amb frases (cada frase descriu un element de la cara; hi ha totes les frases necessàries per a les descripcions de totes les cares, dins d'una bossa opaca).

Metodologia i avaluació

Totes les activitats realitzades per l'alumnat, amb el suport de la PDI, segueixen sempre un mateix plantejament:

Presentació: per part meva, de l'activitat a desenvolupar: jo els mostro l'activitat, però no els explico ni en què consisteix ni com s'ha de resoldre. Cada alumne/a reflexiona, en veu alta, sobre el que li sembla que caldrà fer; la resta de l'alumnat mostra el seu acord o desacord argumentant la seva postura. Acordem i consensuem el que caldrà fer, com ho farem, com en comprovarem el resultat i com avaluarem el treball realitzat.

Realització de l'activitat:

- L'alumnat pensa, individualment, en quina és la solució de l'activitat. N'anota el resultat a la seva llibreta. Reflexiona també en el perquè, que li caldrà argumentar després.
- Un alumne/a surt a la PDI, resol l'activitat i explica perquè ho ha fet d'aquella manera.
- La resta d'alumnes mostren el seu acord o desacord i s'argumenta fins arribar a comprovar que la descripció final s'ajusta totalment a la imatge.

Avaluació de l'alumnat:

- Cada alumna/e s'autoavalua la realització de l'activitat, d'acord amb els criteris acordats a l'inici (intento que surtin sempre criteris qualitius, però observables (defugint termes com bé o malament, que són subjectius).
- Al final de la sessió, l'alumnat intercanvia les seves llibretes. Cadascú posa una qualificació (seguint els quantificadors estàndards d'insuficient, suficient, bé, notable i excel·lent) al company/a que li ha tocat. Després, oralment, argumenta la qualificació posada; la resta d'alumnat manifesta el seu acord/desacord i, si cal, s'arriba a un consens.

Avaluació de l'activitat:

Les activitats, tant les fetes amb suport de la PDI com els jocs, van agradar molt a l'alumnat, que va treballar amb entusiasme i molta atenció, millorant la seva exactitud i comprensió lectora a mesura que anàvem incrementant el nivell de dificultat.

En acabar totes les activitats dissenyades per mi, l'alumnat em demanava més activitats. Els vaig proposar d'inventar nous tipus d'activitats; i els vaig ensenyar l'aplicatiu amb el qual havia creat jo les imatges, que els va entusiasmar. Van fer diverses propostes, de les quals les més interessants i viables van ser aquestes dues (que només hem iniciat i que hem deixat pendents per al primer trimestre del proper curs):

- Crear una cara (petits i grans): Cada alumna/e crea una cara amb el piZap i n'escriu la descripció. Per parelles, un nen o nena llegeix la seva descripció de la seva cara mentre la seva parella intenta construir-la, amb el piZap. En acabar, es comparen les dues imatges i es comenta el perquè de les diferències, si n'hi ha.
- Crear un personatge (grans): Cada alumna/e tria un personatge del piZap, li posa la seva pròpia cara i el completa amb dibuixos del programa. Cadascú s'inventa una història que contingui la descripció del personatge. Quan tothom hagi acabat, es projectarien tots els personatges a la PDI (amb la cara tapada per una persiana), mentre una nena o nen llegeix la seva història en veu alta; la resta d'alumnes han de descobrir de quin personatge es tracta. Es valoraria el treball pel nombre de companys que descobreixin el personatge.

Conclusions

Tot i que la planificació i elaboració d'aquest material ha estat laboriosa, estic molt satisfeta:

De la planificació: perquè el material ha cobert les meves expectatives: ha estat atractiu i motivador per a l'alumnat; ha estat fàcil d'utilitzar per part meva; m'ha permès adequar fàcilment les diferents activitats a les NEE de cada grup d'alumnes i a l'evolució del seu aprenentatge. És, a més, un material que em permetrà anar treballant en cursos futurs, tant amb grups nous d'alumnes com amb el mateixos grups, ja que el puc anar diversificant i/o augmentar-ne el nivell de dificultat per a cada grup.

Del procés de desenvolupament de les activitats amb l'alumnat: perquè la implicació de l'alumnat ha estat molt alta i les activitats han propiciat un temps de manteniment de l'atenció i concentració

important.

Del resultat: perquè la totalitat de l'alumnat ha millorat en exactitud i comprensió lectora. I ha avançat en el desenvolupament de les seves competències bàsiques.

Malgrat que aquestes activitats han estat dissenyades en un entorn d'atenció específica, en petit grup, a l'alumnat amb NEE, crec que poden ser útils per a tot tipus d'alumnat per incidir en l'aprenentatge i desenvolupament de la llengua.

Webgrafia

pizap.com : *Aplicació web 2.0 que permet afegir efectes divertits a les nostres fotos de manera molt senzilla i ràpida. Es pot fer sense necessitat de registrar-se ni de fer cap instal·lació. Però també permet registrar-se, de manera gratuïta, per a desar-hi les produccions pròpies. L'efecte que he utilitzat en el treball que presento és de modificar les cares; però no he modificat fotos sinó que he creat noves cares combinant elements i completant la cara amb l'eina pinzell.*